

Վ. պատրիարքը ժողովի հետ նր., կատորթիւն առնելով կաթողիկոսի առաջարկութիւնը, հետևեալ եկեղեցական օրինք, այն է, իմաստը չը առնեցած խնայ պարտաւոր է խառնած իմաստայն հոգեբանական իշխանութիւն, կտակին յօդուտ ծռուտողէ մի ընդունելը թացարձակապէս զրկելից համաքրիստի իրիկեից աթոռայն տ. թխական ժողովրդեան մի իզմանէ կրնիքժ առաջարկութիւնը փետ. 19

Պոլիս, 22 յանվար:

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԿՈՄՍՊԱՐՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

յոգ լին զովանում տանջում ազգի
այրուած սրտերը։
Ս. Սահակն և նրա աշակերտներն ու
թէ ձայն շարական եղանակեցին, որոն-
ցով սրանցացած են շատ անգամ օտար-
ները, սակայն, այսօր մենք արհամար-
հութեամբ ենք մատենել, կամաց կամաց
այն սրանքին եղանակները ձեռքից դը-
նում են, հին երգիչները մոռնում են,
նորերն էլ արհամարհած այն, թաւ
րոն, օպերաներ են վազում. օտարմա-
րաններում, հոգեւոր դպրոցներում, որ
այդ ազարկան պէտք է գլխաւորների
կարգում լինէր, կրօնին ու լեզուին
զուգընթաց աւանդուէր, մեղանում ընդ-
հանգստակի յետին տեղին էր և էլ յաւ-
կացած։
Մինչև այժմ դպրոցաւարտներէ 20-ից
երկուսը օրինաւոր երգել չեն իմանում.
իմացողներն էլ աւանդաբար ստացող
սովորողներ են։ Ներկայումս հոգեւոր
երգեցողութիւնը մեղանում մի քանի,
մի առողական խաղ կանչել է դարձել։
Միակ միւլթարականը ամբողջ միւլ-
երկի հայ եկեղեցիներում Թիֆլիսի
ճեմականի խումբն է, որը առկաւին
նոր է կազմակերպւում, թէև այդ վա-
ղուց կազմակերպւած պէտք է լինէր
ընդհանուր հայոց մայր եկեղեցի մայր
էջմիածնում։
Սակայն, ինչպէս տեսնուի այն
տեղ էլ երգեցողութիւնը նոյն ան-
նախանձի լիճակի մէջ է, ինչպէս Նը-
րանից հազարաւոր վերատեղի հեռու
գիւղ ու քաղաքներում։ Մնչու, ամե-
նից շատ աւելի միւլթարական պէ-
տք է հանդուի, որովհետև նրան շատ է աը-
ւած, որովհետև մեր հոգեւոր բոլոր պի-
տոյնների ապրիւրն էջմիածնին է. նա
է բոլոր եկեղեցիների աղը. իսկ եթէ
աղն անհամար, էլ ինչո՞ւ կրհամեմտի
հոգեւոր կերակուրը։
Ս. էջմիածնի երգեցողութիւնն ըն-
կած է, որովհետև երգեցողութիւնն օւ-
նուցիչ անհար տեղից մի հոգեւորական
է, որ արուեստը չգիտէ, հետևապէս,
որին ընդ է աւանդ ընդ էլ պէտք է
պահանջուի. բայց չէ որ էջմիածնին
մի հասարակ գիւղի եկեղեցի չէ, այլ
հին ազգային մի արեւմտայն, որ աշ-
խարհի ծայրերից գալիս են ուխտաւոր-
ներ, որոնցից շատերն անշուշտ ծա-
նեթ կլինին իրենց տեղի օտարադա-
ւան եկեղեցիների կատարելագործուած
երգեցողութեանը և այնպէս էլ կուզեն
տեսնել ու էջմիածնում, այդպէս կլինի
մանաւանդ միւլթարականութեան հանդէ-
սի ժամանակ. սակայն, եթէ ուխտա-
ւոր հեռաւորակները գալով, իմաստաւոր
տեսնեն, վատ ապագայութիւնն օտակ
կկերպագանան, և գաւ արդէն սա-
նեթ լինին առաջ կերբի միւլթար
գալ ցանկացողների համար։ Վատ
երգեցողութեան հետ երբ միացած է
լինում նաև վատ ընթերցանութիւնը,
այն ժամանակ ժողովուրդը բոլորովին
սառնանում է, եկեղեցի չի յաճախում
ու միայն հասարակ օրերին, այլ և օտո-
ն և կրկնակներին. այդ դրութեան մէջ
են այսօր Թիֆլիսի եկեղեցիները. ի
բաց առեալ վառաց աւազ եկեղեցին,
զուր, չորհրդի պ. Եկեղեցիների առկաւին
նոր կազմակերպւած երգեցիկ խմբի, շա-
րաթի, կերպի, մանաւանդ աստերին
այնքան ժողովուրդ է լինում, որ կանգ-
նելու տեղ չի հաւում ժողովուրդը.
պարզ է, որ երգեցողութիւնը, լաւ եր-
գեցողութիւնը ժողովուրդին ժամ է հրա-
պրում։
Ս. էջմիածնում, թէև չենք ցանկանալ
առել, սակայն իրողութիւն է, առհա-
րում ձայնով ընթերցանութիւնն էլ հա-
ւասար է երգեցողութեանը. մանաւանդ
նոր վարդապետներից շատերը ու աւե-
տարանը և զրքերը միանգամայն անե-
ղանկ և անեռանդ են կարգում։ Մեր
կարծիքով դա նրանից է, որ թէ հո-
գեւոր դպրոցներում և թէ վանքերում
աշակերտներն զործնականապէս չեն

վարժեցնում եկեղեցական ընթերցա-
նութեան։
Ծանկալի էր, որ հոգեւոր ճեմարանը
ուշադրութիւն դարձներ, նաև ձայնով
ընթերցանութեան վրայ, որ պակասում
է. նրա աշակերտներին, հոգեւոր դպրոց-
ներից զուրա են գալիս վեց, եօթը դա-
սարան վերջացրած աշակերտներ. և մեծ
նեղութիւն կրում եկեղեցական ծիսա-
կատարութեանցում նրա ձեռքի ու կար-
գերի մէջ, այն ինչ հասարակ տիրա-
ցուն արդէն գիտէ նրանից աւելի լաւ.
որեմն հարկաւոր է զործնականապէս
վարժել աշակերտներին նաև այդ բա-
նում, եթէ կամենում են եկեղեցական-
ներ պատրաստել։
Ս. էջմիածնի եղած ժամանակ հե-
տաքրքրուած հարցերից թէ ինչո՞ւ լաւ
ուսուցիչ չի պահում ճեմարանը, պա-
տասխանեցին, թէ չկայ, սակայն են
արտասահման գնացած երգեցողու-
թեան ապագայ ուսուցիչ արժանապա-
տի Գովիտաս վարդապետին։
Այսպէս, որեմն ու էջմիածնի երգե-
ցողութիւնից զոչ չմտաւոր. թէև բա-
նաստեղծն ազգասիրաբար յափշտա-
կուած է իւրօրում նրա մասին, սակայն
մենք տիրացուների ձայնը խիստ աջ
ու ձայն խառնուած և նրանց ժամ ա-
ռեն ուրիշ դալմազալ տեսնուի։
Մի հին, պատկառելի եկեղեցի մի
երգեցողի է պատում. Սպասե՛ք, որ
արժանապատիւ Գովիտասը կըզերպաւ
նայ և մի բանի կրնամենցին։
Հենց դրա համար է առնւած առակը,
թէ հայկան ջան, մի սատկիլ, գարունը
որ գալ, եռնջալ կըբուռնի...
Ս. Սուրին

**ԳՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՂԱԶՆԻ ԵՆԾ-
ԼԱՂՆԵՐՈՒՄ**

Առաջակութիւնը մի կողմը թողած,
գոյութիւններն այնքան սատակացել են
Ղազարում, որ մարդ գրել վերջնիւով
ուրիշ բանի մասին չի կարողանում
գրել։ Փորձուած բան է, որ գոյութիւ-
թիւն, առաջակութիւն լինի չլինի. Ղա-
զարում անպատճառ պէտք է լինի, սա-
արդէն կարծես մի բնական պատուա-
ն է խեղճ գիւղացիների համար, թէև
որդն իրենց միջից է դուրս գալիս ու
իրենց ջանք քրքրում. Թէ գոյութիւն-
ներն ու առաջակութիւնը կարելի է
վերացնել այն թշուառ գաւառից, որան
իբրև ապացոյց կարող ենք բերել այն,
որ արանից առաջ մեծ երբեք տարի
Ղազարի պատանի այնպէս խաղաղ ու
հանգիստ էր, որ կարելի էր ստել, թէ
գառն ու գլին իրար հետ արածում էին
(Գառնի զաւառագանթի օրով, սկզբում),
և երկրորդ, որ յայտնի առաջակապե-
տ հետաքնն անգամ փախաւ, կորաւ այս
գաւառից. Որեմն շատ պարզ է, որ
այն ժամանակ ուստիկանութիւնը կա-
տարում էր իւր պարտականութիւնը և
գիւղացիներն էլ ձեռքները եղած հրա-
ցանկերով կարողանում էին աւելի զո-
ղորդ պաշտպանուիլ, իսկ այժմ որ-
կան գիւղացիների ձեռքն անգամ միայն
կէս մանգաղն է մնացել, մանգաղով էլ
քող չի նպանւում, նա. արա հնձակու
համար։

Սարերը գէղեցողով լցուել են վայ,
տունն քանդեցին, եղ, այսպէս, գառն,
ոչխարս տարան։

Վայ, լուծա տալին թողնեցին, բա
հաշտան ու խուրձոն ընչով պէտք ա
կրեմ, երբեքըս հու սոգած են, կայս
ընչով կասեմ, ումից պարտք անեմ,
որ լծկան առնեմ. ումից մի գգալ մա-
ծուն օւզեմ, որ երբեքու չոր պատանը
թաց անեմ. վայ, կոյս տարան ո՞հ,
Սթո ջան, գիտե՛ս, թէ ձեռնուանիս
ինչ հալով, ինչ չարաբանեցով եմ
պահել, պահպել ու գարունըսան ա-
րեմ, վայ...։

Ահա դարձաւ գիւղացոց բացակա-
նութիւնները, որոնցով կարելի է ար-
տայայտել այն անգութիւնները, որ

կատարում են մասկերների ձեռքով.
Մենք այս լաց ու կոծին, այս բացա-
կանութիւններն աշակատես և աշա-
նալուր ենք եղած համար սարերում, որ
որ գիշեր չի անցնում, որ չգոյանան, իսկ
հարեան եայլադներից հօ արդէն արեւ-
նի հոտ է փչում։
Մենք այս բոլորը տեսնելով, յափշտա-
կուած աւանդ ենք, որ կրտանեն ար-
բանք խեղճ գիւղացիներին, եթէ խիստ
միջոցներ չկործաղուեն։
Լուրջ ուշադրութիւն ենք հրաւիրում
կատարուող գիւղացի վրայ. մեք են
գիւղացիները, խոտի ու հնձի ժամա-
նակն է, նրանք այդ թողած չեն կա-
րող իւրաքանչիւր եղան ու մոզու պո-
չից բռնած մանջալ. հենց թէ կուղայդ-
պէս էլ անեն, գիտե՛ք թուրքերը գա-
լիս են, ուժով խում առնում...
Սէթ.

Ղազար, 22 յոմեմի.

**ԼՐԱՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՋՈՋՈՅԹԻՅԸ IV
ԳՈՂՈՒՆԵՐԸ ՍՏՈՂՈՒՄ**

«Ռուսուկ. Վեդ.» թղթակիցը հետե-
ւայ համառօտ տեղեկութիւններն է
հաղորդում այդ կողմերի մասին.
Պոնդրեւոր երկր, հարց էր քննուում.
Ամենաառաջ հակառակութիւնների ա-
ռաքիչ դարձաւ իրազարկան յօդուած-
ներն և տեղեկութիւնները գրականա-
կան սեպականութեան իրաւունքի
խնդիրը. Ջեկուցանողները՝ A. Oster-
rieth (Գիւրման) և A. Bataille (Փրան-
սիա) և մի բանի ուրիշները աշխատում
էին ապացուցանել, թէ սկզբունքով
պէտք է սեպականութեան իրաւունք
սահմանել իրազարկան տեղեկութիւննե-
րի վրայ, որովհետև նրանց և գրակա-
նական երկերի միջև էական տարբերու-
թիւն չկայ. եթէ այդ բանը, — աւան-
դ էին նրանք, — կողմերը սկզբունքով
վճար, դրանով կարելի կըլինի արմա-
տախիլ անել մամուլի այն մասի քա-
րքը, որը պարւում է միայն եւթ գրա-
կանական գոյութեանը։
Այդ բանին զէմ եղաւ անդամների
մեծ մասը. Մանաւանդ գորաւոր էին A.
Humbert-ի (Փրանսիա), H. Brantig-ի
և ուրիշ շատերի ճառերը. Այս բոլոր
ճառախոսներն անպայմանաւոր էին, որ
սղարկուր յիշելով տեղեկութիւն քաղելը
գոյութիւնն չէ, իսկ օրքան յաճախ տե-
ղեկութիւնը քաղելն օրէ լրագրից, դա
պէտք է նրա համար լաւ ունկլամ լինի,
ինչ վերաբերում է իրենց իրադրոյնե-
րին, նրանց համար աւելի լաւ վարձա-
դրութիւն չի կարող լինել, քան եթէ
այն, որ իրենց մտքերը տեսնեն օրիշ
հրատարակութիւններին ևս անհանգիստ,
որոնք այդպիսով հեղինակների համար
մեծ գին ունեցող գաղափարները տա-
րածում են հասարակութիւնն մէջ. իսկ
եթէ սահմանափակող միջոցներ ձեռք
առնուին արտասպանների համար, դրա
հետեանքն այն կըլինի, որ դրանով կը
հնչուի գաղափարի պրոպագանդա։
Պոնդրեւոր երկր թեր էր և զէմ վճա-
րանութիւնից լիցալ, ընդունեց հետեւա-
որումը. — Լրագրական յօդուածները,
որոնք մտքի արդիւնք են հանդիսանում
պէտք է մտքի բոլոր արդիւնքներն անմա-
ղաշարժանուն միևնույն օրէքներով,
որոնցով պաշտպանում է հեղինակի
իրաւունքը. Ինչ վերաբերում է քաղա-
քական յօդուածներին, որոնց նպատա-
կն է ծառայել գաղափարի պրոպա-
գանդային բարձր շահերին, այդպիսի
յօդուածները հեղինակների իրաւունքի
խնդիրը կըբնութի հետեւալ կոնգրե-
սում, իսկ Թիֆլիսի հետեւալ հանգրու-
թիւնների արտասպանութեան պէտք է արգե-
լուի, երբ դա ապօրինի մրցութեան
բնաւորութիւն է կրում։
Երկրորդ խնդիրը լրագրական հեռա-
գիւղեքի վճարի ինչո՞ւմն մասին էր.
Ջեկուցանողը՝ A. be Basaza (Սպանի-
այից) իւր գեղացազրի մէջ մանրամաս-

նօրէն իւսեց այդ միջոցի կարևորու-
թեան մասին. Այնուհետև հաղորդուե-
ցաւ, որ Գերմանիան, Ռուսիան, Բուլ-
ղարիան, Հոլանդիան, Ռումինիան և
Չեխոսլոակիան հրաժարուել են մամուլին
որէն արտօնութիւն տալուց. Անգլի-
ան, Փրանսիան, Սպանիան, Լիւքսեմ-
բուրգը և Չեխոսլոակիան համաձայ-
նութիւնը յայտնեցին ինչո՞ւնով լաւա-
գրական հեռագրերի վճարը. Պոնդրեւոր
վճար, որ մասնաժողովի վարչութիւնը
բանակցութիւնների մէջ մտնի հեռա-
գրական ընկերութիւնների և կառավա-
րութիւնների հետ կնքելու. մի պայ-
մանագիր, որի նախաձեռնութիւնը պատ-
կանում է Ֆրանսիական կառավարու-
թեանը։
Յունիսի 16-ի նիստը նուիրում էր
թղթակիցների միջազգային բնուր հիմ-
նելու խնդրին. Վճարում էր մասնա-
ժողովին թողնել բնուր հիմնել, որին
անգամ կարող են գրուել բոլոր երկր-
ների լրագրողները. Այդ բնուրի նպա-
տակը պիտի լինի թէթեպանել թղթակ-
ցական գործը գաղապան տեղեկութիւն-
ների հաղորդելու համար, միջոցով հան-
դեսանալ լրագրողների և լրագրերի
հրատարակիչների միջև և այլն։
Պոնդրեւոր վերջին օրը տեսախմբու-
թիւն եղաւՍպար թագաւորի պալատում.
(Սպար թագաւորն այս օրերս ստացաւ
պատուաւոր դրքատրի ատտիանը. Հռոմի
համալսարանից)։ Պոնդրեւոր անդամնե-
րի պատուին իւր սարքած բառիկով
ժամանակ թագաւորը խօսեց այն ճա-
ռը, որը արդէն յայտնի է շուրջ-Գործի-
քի ընթերցողներին. (Տես «Նոր-Դար»՝ թ.
106)։

ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ

ՅՈՒՆԱՍՏՈՆ ԵՒ ԹԻՒՐԿԻԱ

Գ. Պոլից «Հաւաստի պրօպագանդիստ»
նրա հեռագրում են, որ յուլիսի վերջին
(ն. տ.) պ. պ. Նիկիթովն ու Գամբեր
հեռանալու են Թուրքաց մայրաքաղա-
քից. այդ պատճառով խաղաղութիւնը
կը հաստատուի ոչ ոչ, քան օգոստոսի
սկզբներին (ն. տ.)
— Դուրս նորանոր պատրուակներ է
բռնում իրադրոյնների վերաբերաւ
բանակցութիւնները երկարաձգելու. Այս-
պէս, օրինակ, «Times» լրագրի Գ. Պոլ-
ի թղթակցի աւելով, դեռ պահանջող-
գի վերջին նիստը Թիֆլիսի փաշայի ա-
ռաջարկութեամբ յետաձգուած էր ան-
որոշ ժամանակով. Ընդ-մին Թիֆլիսը
յայտարարեց, թէ սուլթանը դժուար
կացութեան մէջ է. նա ցանկանում են
անել պետութիւնների պահանջած գի-
շումները, բայց Թուրքիայի հասարակաց
կարծիքը (?) ամենամեծական կերպով
ընդգիւմադրում է այդպիսի գիշումներին
և պահանջում է, որ յաղթողը չհրաժա-
րուի իւր իրաւունքներից. Թուրքաց կա-
ռավարութիւնն այդ խաղերը խաղում է
միտ աւանդ այն բանից, որ համադրու-
մէ, թէ դեռ պահանջի միջև դարձաւ իրա-
ւանքութիւններն են ծագելու. Գրու-
թիւնն ահաստատել շարունակ է. Դիւա-
նագիրական շրջաններում մինչեւ ա-
րաւ խնդիր էր յարուցուած բռնի մի-
ջոցների գիմնելու, բայց ոչ ոք չի հաւա-
սում, թէ այդ բանն իրագործուի. Ու-
ստի սուլթանը համարձակ իւր խաղերն
առաջ է առնում։
— Աթլեթից «Standard»-ին գրում են.
«Մօտերըս Լարիսսայից և Վուլօյից եկած
անձերը պնդում են, որ Թուրք սպա-
ները յարաբերութիւն ունին Գ. Պոլի-
զիւնուրական կառակցութեան հետ,
որը զրգուր յայտարարութիւններ է ու-
ղարկում նրանց և նրանք էլ դադարի
կերպով կարգում են Թուրք գործերի
մէջ»։
— Թրքական մի արտակարգ դեպա-
նութեան Անգլիա քաղաւ մասին «Berl-
Tag»-ն աւանդ է. Վիկտորիա թագուհու
յուրեւանին ներկայ լինելու համար Մի-

նիւր փաշային Լոնդոն օդարկելու գը-
լաւոր նպատակն այն էր, որ նա նոր
հրահանգներ պիտի տար Թուր-
քաց մշտական ներկայացուցիչն և աշա-
կից լինէր նրան իմանալու Անգլիայի
Թուրքիայի վերաբերմամբ ունեցած իս-
կական մտադրութիւնները. Արտակարգ
դեպաւանին ընդունեցին ահաստատակ
շատ ստան կերպով, և Լոնդոնի
ստորկանութիւնը մեծ ջանք գործ
գրեց նրան վերաւորանքներից ա-
զատ պահելու համար. Բայց և այն-
պէս, ստորկանութիւնը չկարողացաւ
արգելիլ, որ ամբողջ չշուանքէր Մի-
նիւր փաշային. Գաղապատարների ժո-
ղովի անդամները մեծ մասամբ հրաժա-
րուեցին իրենց ազգանունները ստորա-
գրելու. Մինիւր փաշայն այնպիսիացա-
կում, իսկ լորդերի պալատի անդամնե-
րն աւելի քաղաքավար գաղաւթանա-
ւանքիական կառավարութիւնն իւր դա-
ւան քաղաքավարութեամբ, ըստ երեւոյ-
թիւն, ուղղււ էր ցոյց առաւ. Թէ ինչը
զգուհ է այն վարձուքից, որ իւր ներ-
կայացուցիչ սօր Գերբին ցոյց են տա-
լիս Գ. Պոլի պաշտօնական շրջանն
րում. Երկր-Պէշկով, ի հարկէ, այդ
բանն իւր նախատեսող աղբեղութիւնն
ունեցաւ 2-ի հաստատում այն լուրը,
թէ Մինիւր փաշան անգլիական կառա-
վարութեանը պէտք է, ի միջի այլոց,
յանձնէր սուլթանից հաստատուած ռե-
ֆորմների ծրագիրը. Մինիւր փաշան
միայն աշխատում է հաւատացնել ա-
մենքին, թէ սուլթանը ոչինչ այնքան
ջերմ կերպով չի ցանկանում, որքան
այն, որ հշտաւով խաղաղութիւն հաստա-
տուի, բայց խոյս է տալիս այդ մասին
մանրամասնօրէն խօսելուց. Ահասա-
րակ չեն կարծում, որ Մինիւր փաշային
Լոնդոն օդարկելուց լուսնան Անգլիայի
և Դրան միջև եղած յարաբերութիւն-
ները։

**ԵՐԻՏՄԱՍՏՈՐԻ ԹՈՒՐԿԻԱԿԱՆ ԶԱՐ-
ԺՈՒՄԸ**

«Polit. Corresp.»-ին Գ. Պոլի թղթ-
ակցի աւելով, երկուստադ թուրքերի
մամուլն էլ եռանդով պաշտպանում է
թեզաւորանք Թուրքիայի ձեռքում պահե-
լու գաղափարը. Բայց երկուստադ
թուրքերի լրագրերն առանձին եռան-
դով բողբում են Թիֆլիսայից թրքա-
կան գործերի հեռագրած զէմ. Թիֆլիս-
յան, — աւանդ է այդ կառակցութեան
երբան «Միգան» թերթը, չի կարելի
նորից յայնքին յանձնել, որովհետև
այդ քաղաքի բնակիչները բացառապէս
մանաւանդաւոր են, նմանապէս և նը-
րա համար, որ այդ քաղաքը նորից
ծախառնանին յանձնելը Բուլկանան
միւս փորթի պետութիւններին առիթ
կըտայ կարծելու, որ Թուրքիայի վրայ
կարելի է յարձակում գործել անպա-
տիժ կերպով և վերջապէս դարձաւ
նրա համար, որ Թրքական գործերն
երկրորդ անգամ արելն են Թափիկ
Թիֆլիսայի համար։
Ռեֆորմների գաղափարը քաղաղոց
երկուստադ թուրքերի հրատարակած
բրոշուրներ թիւը շարունակ աւելա-
նում է. Այսպէս վերջին ժամանակն և
բիտաւար թուրքերի կառակցութեան
մանաւանդով հրատարակել է նոր յայ-
տարարութիւններ և տարածում է
Թուրքիայում բազմաթիւ օրինաներով.
Լայն տեսած բրոշուրներին Թուրքն են
ծրնում հրատարակուած «Միահատ և
Գամաղ Մահմադ» փաշայի մարտիրոսու-
թիւնը, «Էմիւլայի» հետեւէլ բէլի, «Թի-
պիւրի» նախկին վալիի ռեֆորմների ծր-
ագիրը, որ ներկայացրած էր սուլ-
թանին Այնուհետև «Միգան» իւր վեր-
ջին համարում աւանդ է, թէ շուտով
լոյս կըտեսնի Գալ-Գալիլի-Նուֆէ-Ա-
տարի» արալիստաւը, որ Թուրքերէն և
Փրանսերէն գրել է Մուրադ բէլը և
հրատարակում է երկուստադ թուրքերի
մանաւանդով։

Типогр. А.О.Мелик-Шахназарянца, Головинский просп. домъ Рейтер.